

आभा सारकाधि
2387
AGHA ARCHIVES

श्रीमगोशाथकः ॥ ॥ त्रैलोक्यकाथकोपनिषद् श्रीविष्णुसूक्तमस्तुकारगीतावाशास्वनादिक्याका
सजनीतिनकहं ॥ १ ॥ याशास्वनापुत्राशुदुर्लभं जगत्तु कार्यं भकार्यं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं
प्रताप्याशरसाविष्णुत्रैलोक्यासेपुनिषद् ॥ ॥ याशास्वनापुत्राशुदुर्लभं जगत्तु कार्यं भकार्यं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं
॥ १ ॥ शुधीसेवासेदं यास्वनापुत्राशुदुर्लभं जगत्तु कार्यं भकार्यं शुभं शुभं शुभं शुभं शुभं
तदहंसंप्रवक्ष्यामि नारायणहितकार्यं ॥ ॥ यदप्रवक्ष्यामि तन्मार्गं ब्रह्मकार्यं ॥ ३ ॥
याहोला ॥ २ ॥ मनुष्यकाहितगर्वाकार्यं नारायणहितकार्यं ॥ ॥ यदप्रवक्ष्यामि तन्मार्गं ब्रह्मकार्यं ॥ ३ ॥
नारायणहितगर्वाकार्यं ॥ ३ ॥

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

मूलमन्त्रका हामकहं चानक कृषित्वा फाष्टो गला इक ह्या ३३ यथास्य पञ्चाङ्गि सर्व सा
विहो ना ॥ ४ ॥ मूर्खशिष्यत्वा इपदेशादियापदि कु नृनि नृत्वा इ आकाशदि सायदि नृनि

पुनपुरुषकाभाभावावुहगुरुधुलो गुरुलेसंसारसमुद्रतागिरिमातुत्तमर्थगुरुधुलोहो॥१०॥ आ
मारगंगावावायुकरतीर्थगुरुकेदारतीर्थवारंवारभाभाभन्याकोगंगाहोभतिमानु॥११॥ कुरुपको

नगुरुःशरशीमातामगुरुःशरशीपिता॥ यकारेतिमहाधरंमसागदधिदमरम्॥१२॥

मातागंगासमंतीर्थपीतायुकरमेवच॥ गुरुःकेदारतीर्थचमातागंगाएतःपुनः॥१३॥

विद्यारूपंकुरुपाशांभकारुपंतर्कभ्रमं॥ कोकेलांमचरीरुपंतारीरुपंत्यतिवृत्ता॥१४॥

रूपविद्यातपश्चिकारुपधमाकोकिलकोरुपमरहोस्त्रीकोरुपपतिवृत्ताधर्महो॥१५॥

संज्ञतमयापनिविद्यातुल्यत्वेन शत्रुभयापनिविद्याधितुल्यत्वेन युतिभयापनिविद्यातुल्यत्वेन वलभयाप
निदेवतुल्यत्वेन ॥ १३ ॥ परदेशकोमित्रविद्या घरकोमित्रस्त्री शरीकोमित्रभ्राता परत्रकोमित्रध

नचविद्यासमोदधुनं वयावित्तमारिषु ॥ तत्रापत्यसमं चोदधुनं वदवात्परं वनं ॥ १३ ॥
विद्याप्रवासातितामित्रमार्यामित्रं गृहेषु च ॥ आतुरस्यापि च मित्रं धर्ममित्रं परत्र च ॥ १४ ॥
इराधीताविषं विद्या भोजीताभोजनं विषम् ॥ विषं गोष्ठीदरिद्रं स्पृष्टं द्वयं मरुशी विषं ॥ १५ ॥

म ॥ १४ ॥ अभ्यासनाग्याविद्याविषहं च जीर्णभयाको भन्नविषहं च दरिद्रभयापि च दान्मभा
इविषहं च वृद्धकालभयाकामानिषत्वाद् नरुशीभयाकी म्नीदिविषहं च ॥ १५ ॥

गुरु ॥
॥ १३ ॥

अन्नासखायापद्धिविधानाशुद्ध सधेयसिवा नन्यान्नासिनामहं नति को वी जरोप्या येतनाशुद्ध
॥ १६ ॥ जस्का कोरा अज्ञानी मूर्ख भयं तस्मा कुलसिमा च दुमानभया का जस्त अंधारो ह्य ॥ १७ ॥

अनाभ्यासहता विद्या निवृत्ता सहता विद्वत् ॥ कुर्वज कृतं भवत्तु न पदो यैर्हता नृपः ॥ १८ ॥
यस्य पुत्रो न विद्या सो न शरीरं च वारिडितः ॥ अथ कालं कुलं न स्य न च वृद्धं वर्ज्यं वरी ॥ १९ ॥
शर्वं शिष्यकश्च नृपः प्रार्थना विशिष्यकः ॥ चलो लोकादिप्राप्तः सुपुत्र कुलशिष्यकः ॥ २० ॥

रामिकी शिष्यवन्दुमाहृदः दिनकोः पार्था मूर्ख इव ज्ञानी का शिष्यवर्ध इव कुलको शिष्यपुत्र इव
रुत ॥ २१ ॥

जन्मदिन्यापतिपालगन्ता विद्यायह इत्या आनदिन्या भवन्तारशागन्ती ए तपो चत गन्ताई वावुभानिना
नु ॥ १५ ॥ गुरु की स्त्री शनार्क की स्त्री मित्र की स्त्री आक्रा की स्त्री हो आमा आफ्री आमा एतिपा चतना

जन्मताचापनता चय गुणे सापय चरुति ॥ गन्ताता जयन्ताताप न तेपितर स्मृताः ॥ १५ ॥

गुरु पत्नी गजपत्नी मित्र पत्नी तथेव च ॥ पत्नी सा तान् च माता वयं चोत्तेमाताः स्मृताः ॥ १६ ॥

लालयेत्पुत्रं कर्माणि दक्षवर्षी पिता इत्यतः ॥ सखायः सः इन्द्रावर्षेयः त्रिभुवः स माचरेत् ॥ १७ ॥

लाई आमा भनि ज्ञानु ॥ १८ ॥ करी का भयापनि ॥ इत्येतत् सखा गन्ताई लालनागरी एव नु दशवय
समताड ता गतु सो हवय न्यापति ॥ १९ ॥

॥ १८ ॥
॥ १९ ॥

सयो

लालनागयापछिवहुतेदोषहंछ ताडनागन्याकोवहुतेगगाहंछ तसर्थपुत्रलाईर शिष्यलाईलाल
नागरीताबनुताडनागनुपछं ॥ २२ ॥ कसेकोभयापनिविद्यापहुनु रुचिछ अभ्यासपनिछ भन्याबुद्धि

लालनाहहुवोदुवासाडनाहहुवोगुणाः ॥ तस्मात्पुत्रचशिष्यचताडयेननुलालयत् ॥ २२ ॥

रुच्यभ्यासीयहिस्मातांप्रज्ञायाः किंप्रयोजनम् ॥ तदुभौ यदि
नस्यातांप्रज्ञायाः किंप्रयोजनम् ॥ २३ ॥

नभयापनिजान्याहोला-रुचिपनिछे नअभ्यासपनिछे नभन्याबुद्धिलेमात्रशास्त्रमाकहिप्रयोजन
छेत ॥ २३ ॥

स्वलिश्री
रुच्यभ्यासीयहिस्मातांप्रज्ञायाः
किंप्रयोजनम्

केशवक नभदेकशास्त्रकोदितः प्रतिभम्भाः गन्तव्यं शास्त्रनीतिवृद्धिर्वन्तमप्यार्थः सवलेमात्परागर्त्ता
॥ २४ ॥ हे पुत्रजलमिदमापदुःखं यथाभारिवीरुत्याहोला पद्मागजालपनिषुजायते तस्यार्थदितः

पुत्रालुविनिधेः शास्त्रनिधेः शास्त्रनिधेः ॥ नीतिनावुद्धिसम्यक्त्वान्वेति खलु पूजिताः ॥ २४ ॥
पठपुत्रीकिमानलस्यमपहाभाभाहकः ॥ पठः पूजितोगजापदुःखं नृदिने ॥ २५ ॥
गुणोष्क्रियतां यन्त्रकिमन्तव्यं योजनं ॥ विधीयते नद्यग्राभिर्गावः क्षीरविवर्जितः ॥ २६ ॥

पठ ॥ २५ ॥ गुणालितुकासातुर्निमज्जयन्तगर्भं पठः सोमगोविन्दानलक्यागर्भकसोभन्याः इदमिदि
न्यागादहकनाईधरेयसहकनाल इदि यपतिव न्यागर्भकनादक ॥ २६ ॥

गुरु ॥
॥ ५ ॥

मनुष्यको आभार रूप रूपको आभार गुण गुणको आभार ज्ञान ज्ञानको आभार क्षमा हो ॥ २७ ॥ गुण
शोधन रूप न शोधन शील शोधन कुल न शोधन सिद्धि शोधन विद्या न शोधन भोग गर्छ की भनि शोधन धन

नर स्या भार रूपं रूप स्या भारां गुणं ॥ गुण स्या भारां ज्ञानं ज्ञान स्या भारां क्षमा ॥ २७ ॥

गुणं पृच्छ सिमा रूपं शीलं पृच्छ सिमा कुलं ॥ सिद्धिं पृच्छ सिमा विद्या भोगं पृच्छ सिमा धनं ॥ २८ ॥

अगुण स्य हन रूपं मशील स्य हन कुलं ॥ असिद्धि च हन विद्या अभोग स्य हन धनं ॥ २९ ॥

न शोधन ॥ २८ ॥ गुण न हन्या मांछे को रूप को नाश हुन्छ शील न हन्या मांछे को कुल को नाश हुन्छ सि
द्धि न भया विद्या को नाश हुन्छ भोग गर्न नशक्या धन को नाश हुन्छ ॥ २९ ॥

रूपको गहना गुण गुण को गहना शील गो भाव विद्या को गहना सिद्धि धन को गहना दात भोग गर्त ॥ ३० ॥
निको कुल मा कन्या दिव्य छे रा कन विद्या पहाउनु व्यसन मा शत्रु कन काम लाउनु धर्म का काम मा मित्र

गुण भूषा यत रूप शील भूषा यत कुल ॥ सिद्धि भूषा यत विद्या भोग भूषा यत धन ॥ ३० ॥
सुकुले यो जयत्कन्या पत्र विद्या सुयो जयेत् ॥ व्यसने यो जयत्कन्या मित्र धर्मे नियोजयेत् ॥ ३१ ॥
वात्सुची शिखर नरु नाति निम्न रसातल ॥ व्यवसाय महाया न नाति पारो महोदध ॥ ३२ ॥

लाउनु ॥ ३१ ॥ सुमरु पर्वत पति अति उच्च छेत् पाताल पति अति तल छेत् सागर समुद्र पति पारग
न सकछे यति जाति कन जालि न नले उद्यम गर्त पछ ॥ ३२ ॥

॥ गुरु ॥

॥ ६७ ॥

वापुका नरि दानि सुहृदः शुभकासा ॥ १० ॥ विद्यापदं पुनः कथं न विदुः कनपतिविद्या
पदं पदं ॥ ११ ॥ सकाशात् सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः

गुरुः शुभं न मां न पुनः पुनः पुनः ॥ नमो विद्यापदे देवाय नमो विद्यापदे देवाय ॥ १२ ॥
सकाशात् सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः ॥ १३ ॥
पुनः कथं पुनः पुनः पुनः पुनः ॥ नमो विद्यापदे देवाय नमो विद्यापदे देवाय ॥ १४ ॥

निशाशतवारं १०० जन्म कतं कतं विद्यापतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः ॥ १५ ॥
पदं कतं गुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः सान्निभ्योऽभ्यासपतिगुरुः ॥ १६ ॥

॥ १५ ॥
॥ १६ ॥

काठको व्यापारि दुंगा का व्यापारि पर्वत मा चहुनु आलस्य तगनु पंडित हुनु मित्र संगुह गनु सति चोर
ले चोरिक तले जादेन नति या चथो क अक्षय भंदार हुन ॥ ३८ ॥ जन्म ज्येष्ठ ले ज्येष्ठ हुदै न ज्येष्ठ भत्या को

शिल्प शैल मना लस्य पंडित्य मित्र संगुह ॥ अचोर हरण विद्या पचै न अक्षय निधिः ॥ ३८ ॥

नहि जन्म निज्येष्ठ त्वं ज्येष्ठ त्वं गुणान् चाने ॥ गुणा गुणा नरं याति पयोदधि द्युतं यथा ॥ ४० ॥

किंकुलेन विशालेन गुणावात्पूजितो नरः ॥ धनुर्वंश विश्वेन्द्रोपि निर्गुण किं करिष्यति ॥ ४१ ॥

गुणा हो कसो भत्या दहि दुद भंदा धिउ ज्येष्ठ ॥ ४० ॥ गुणा स्नान न भयापछि हुला कुल मा जन्म भयाले
कागनु लोकले गुणाला इमा त्यग छुत् गुण न भया धनुर्वंश राजा काछारा भयापति क्यागनु हुन्छ ॥ ४१ ॥

केतकी गंधका वासना लेय अभयापनिभम रउसेठाउ मापुग्छ गुणिक छेउटा ठामया पनिलोक जांछ
नतसे ॥ ४५ ॥ राजा विद्यावंत दुवैतुल्य हुदै न आ फ्रादेश ले मा चरा जा लाई पूजा गर्छन् सवे लोक ले

गुणाः कुर्वन्ति इत्यं इरेपि वसता सतां ॥ केतकी गंधमा द्या यस्वयंगच्छति षट्पदा ॥ ४५ ॥

विद्यात्वं च नृपत्वं च न हितुल्य पराक्रमः ॥ स्वदेशे पूजितो राजा विद्यासर्वत्र पूज्यते ॥ ४६ ॥

एकेनापि सुपुत्रेणा विद्यायुक्तेन साधुना ॥ कुलं पुरुषसिंहेन चन्द्रेणैव प्रकाश्यते ॥ ४७ ॥

विद्याको पूजा गर्छन् ॥ ४६ ॥ एक छोरा भयापनि हुन्छ सुपुत्र विद्यावंत सोपु रुव तिला छोरा ले

शुक्ल पक्षको चन्द्रमा र कुलको प्रकाश गर्छन् ॥ ४७ ॥

संध्याकालमायायापिद्विगिहं हं नैथुनगयापदि कुकुरममहं सुत्यादि लक्ष्मीक्षयहं
हं पाथगयापदि आयुक्षयहं ॥ ५१ ॥ वेदवेदांगतद्विगिहं ॥ ५१ ॥

आहाराज्जायतेवाधिगर्भतिक्करश्चजायते ॥ ५२ ॥

॥ ५१ ॥ वेदवेदांगतद्विगिहं ॥ ५१ ॥

जातस्त्रिभोमसिपालः शुडकर्माविवर्जितः ॥ विद्वरेचकीरित्याजीरकः ॥ ५३ ॥

न्यासस्माकनराजालपुरहितगर्भ ॥ ५२ ॥ ज्ञानीकादलमातृकामग्न्या आपानिमातृगीसुत

दुःखसमग्न्याः स्माकनराजागर्भ ॥ ५२ ॥

कुलवंतशीलवंतगुणावंत सत्यव्रदि ॥ यत्किञ्चिदप्युक्तं तन्मया सर्वथा कृतं समर्थं ॥ एतन्ना ॥ ५४ ॥
गने ॥ ५४ ॥ कुरमयो वसनीभयो तो निभयो अहंकारिभयो ॥ आयनरि कनकवयगर्भाभयो ॥ एतन्ना कन

कुलशीलगुणायेतः सत्यधर्मपरायणाः ॥ पुत्रीणाः प्रशस्तोदशागता ये शोचिषीयन्त ॥ ५४ ॥
कुरं वसनीनं लुब्धमप्रगर्भसदा जवं ॥ अनायव्ययकर्तारं ताधिपस्यति योजयेत् ॥ ५५ ॥
मूलवृत्तिहिताधीरसर्वरत्नपरिक्षकः ॥ भुविश्चाववसायी च धर्मा ये शोचिषीयन्ते ॥ ५६ ॥

राजानगर्भ ॥ ५५ ॥ सर्वकनधैर्यवंत सर्वरत्नकोपी राजान् ॥ भुवि वदोदाता ॥ एतन्ना कन सभापतिग
र्भ ॥ ५६ ॥

॥ ५४ ॥
॥ ५५ ॥
॥ ५६ ॥

कार्यकोभवसज्जानावत्नवंत लोकसितमिलन्याकोमलविचक्षणः स्मृताकनकनिरागर्तु ॥ ६८ ॥ हर्ता
कर्ता समस्तशास्त्रज्ञात्याविचक्षणः परिश्रमनगर्त्या शूरो स्मृताकनकनिरागर्तु ॥ ६९ ॥ समस्तचो

इगिताकारतन्त्रज्ञोवलवास्त्रियदर्शनः ॥ अप्रमादीसदाहृद्यतीक्ष्णः सङ्ख्यते ॥ ६० ॥
समस्तकृतशास्त्रज्ञः परिश्रमश्रमिताश्रमः ॥ धैर्यशौर्यगुणापेक्षः सताश्रयोविधीयते ॥ ६० ॥
समस्तहृद्यशास्त्रज्ञोवाहनघण्टाजितः ॥ शौर्यधैर्यगुणापेक्षः अश्रमोविधीयते ॥ ६१ ॥

डाकोशास्त्रज्ञात्या घोडाकाव्यवहारसिकाउतज्ञान्या शूरवीरगुणापेक्षः स्मृताकनकनिरागर्तु ॥ ६२ ॥

॥ गुरु ॥

॥ १११ ॥

मधुरगणितोत्तराकुराजाया ज्ञानी अर्काको मनवु झाई कन कुरागन मकन्या धैर्य अंन पुत दाहि सता
कन हत पठा इत ॥ ६३ ॥ राजाको रहस को न क्षणा ज भै राजा के को लय सो न्या भद्र मर पाउव ॥ ६४ ॥

मेधावी वाक्य उः प्राग्. परचित्राय श्लोका ॥ धीरो यथा तदा धीनस्य सः सो विधीयते ॥ इति ॥

पार्थिवस्य च भूयस्य वदामीषां लक्षणां ॥ येन संवत्सरे राजा राजा भवति तथैव च ॥ ६४ ॥

अनलवक्रमीनामांश्च या कुर्वन्ति साधवः ॥ आदिमध्याह्नसान्ध्यास्तनयेत्यस्यैकं क्रिया ॥ ६३ ॥

कुलवंतदथावंतसंग्रहगन्थापद्धि तेस्कोआदिमापत्तिमध्यमापत्तिअंत्यमापत्तिकामनाशहहेतु ६५

पंडितकेडुगुणमात्रेहंछु मूर्खछेउदोषमात्रेहंछु सति ज्ञानिकनहज्जारमूर्खछाडिकंतज्ञानिरूपकन
नाथागवर्ध ॥ ६६ ॥ ज्ञानिजनगयाकाकाममागजालाईतीनगुणाहंछु यशभयोधनप्राप्तिभयास्यग

पंडितेषुगुणः सर्वमूर्खदोषोक्तवत् ॥ नस्माद्वर्षसहस्राणिप्राशरुक्प्रशस्यते ॥ ६६ ॥

प्राप्तनियो ज्ञानानुसतिगजस्योगुणाः ॥ यशः स्वर्गनिवासश्च पुष्कलश्च धनपि च ॥ ६७ ॥

पूजितो ज्ञानातनुवयोदोषो नहीयते ॥ भयंश्वार्थलाशश्च नारकेपदनं कुवम् ॥ ६८ ॥

वासभयोः सतिथोकहुंछु ॥ ६९ ॥ मूर्खगयाकाकाममागजालाईतीनदोषहुंछु भयंश्वभयोः धनना

शमयो नारकवासभयोः सतिदोषहुंछु ॥ ७० ॥

॥ ७१ ॥

॥ ७२ ॥

राजा ले धर्म अर्थ काम वटा डवु कन गुणा वंत काम मा रा व व प र्द गुणा न भया काला इ हा ड न ॥ ६५ ॥ गुणा
वंत कन काम मा ला या प छि शुभा ग या प वि अ शुभा ग या प ति ग मा को न क्षमी वृद्धि हुं छ ॥ ७० ॥ सुत बोप

तस्माद्भि भोगे नित्यं धर्म कामार्थं हृदये न ॥ गुणा वंत नियो ज्यते गुणा ही न ही न वि व ज ये न ॥ ६५ ॥

यत्किंचित्कुरुते भूयः शुभं वा यदि वा शुभम् ॥ तेन संबद्धं तेन जायते कुरुतेः इह तेन ॥ ७० ॥

यथा ह मयी क्षेत ताप ता ड न छे द नः ॥ तथा पु रु व म प्ये वं कु ल शी ले न क र्म शा ॥ ७१ ॥

निष्ठागर्त ताप ले ता ड न ले छे द ना रि क न मा त्र था हा हुं छ तस्मै कु ल शी ल शो भा व ही रि क न पु र व का य

निपरिष्ठागर्त ॥ ७१ ॥

मेव कहित अहीत परिष्ठागव व्यसन सादा न्यभाई को हीत अहीत हेतु विपाते सामि च कोहीत अहीत हेतु भन
नाशम आ पाछि ही इभया सात्त्विको हीत अहीत हेतु ॥ ७२ ॥ हेतु हागन मेव कठर उकार कांछव उभन न

ज्ञातव्य प्रवृत्ति न सा बाध वा व्यसनागम ॥ आपत्काले तथा मित्र भार्या च विप्रदक्षय ॥ ७२ ॥

नृत्वा वहीद वागन नुत्त माधम मध्यमाः ॥ तेनियो ज्ञातया योग्यं त्रिविधे च व कर्मसु ॥ ७३ ॥

आत्मन्य मुखा कर स च व्यसनिनं शठं ॥ असंगुष्टमभक्त च त्रजे ह्यन्याधिपः ॥ ७४ ॥

धर्म अधर्म मानिय हीन न योग्य काम सा नाउतु ॥ ७३ ॥ अस्मीदा चान कोधीत वी व्यसनी शठ अ

नं गोपी अभक्ती हस्ता कन चारु गताय नु ॥ ७४ ॥

॥ यरु ॥
॥ ७३ ॥

अतिउग्रस्वामि छोडनु कृपणाभयापनि छोडनु कार्यभकार्यनान्याना छोडनु सकारणजामिनसंगुह
गर्भासंगवस्यानाशहंछ ॥ ७५ ॥ विपत्तिमानभयाभीष्टी मूर्खछोराकामपरायाकानाम्याकजामिने

तेजस्वामिनमपुगमपुगं कृपणांसेजेत ॥ कृपणादविशेषज्ञसंसारहृतजाजनः ॥ ७५ ॥
वामाभार्यासुतोमूर्खप्रेषकावाग्विचारकः ॥ निस्त्रेहोवंपुवर्गश्चनदस्यमहत्सुखं ॥ ७६ ॥
नकश्चित्कस्याद्विस्मित्रंनकश्चित्कस्याचिपुयः ॥ कारणादेवनायंतोमित्रागारिवयातथा ॥ ७७ ॥

हनभयाकोमित्र इष्टसतिथाकनछायाथुलोमूर्खहंछ ॥ ७८ ॥ कंसेकोमि वपीतछनकसकापि वप
निछैनकार्यकासामाशत्रुपनिहंछमित्रपनिहंछ ॥ ७९ ॥

कार्यको अनुसारले लोकले भजनागछन् परमार्थले लोकले भजनागदन्तन् कसो भन्ना आमाने इदन्दि
या पहिवा छेले छाडछ ॥ ७८ ॥ व्यसनीको निन्दा हुदै न असतोषीको गति हुदै न दरिद्रको सुख हुदै न दुर्ज

कार्यार्थ भजने लोकानलोकः परमार्थतः ॥ वत्सभीरस्य दृष्ट्या परित्यजति माताम् ॥ ७८ ॥

कुसो व्यसति नो निन्दा अतः प्रस्य कुतो गति ॥ कुतः सोख्य दरिद्रस्य दुर्जनस्य कुतः क्षमाः ॥ ७९ ॥

नत्करस्य कुतो मानो दुर्जनस्य कुतः क्षमाः ॥ वेश्यास्त्रीणां कुतस्तत्तु कुतः सत्यं च कामिनी ॥ ८० ॥

नको क्षमा हुदै न ॥ ७९ ॥ चोर छे उमान छे न दुर्जन छे उशमा हुदै न वेश्या छे उस्तत्तु हुदै न कामिपुरुष
छे उस्तत्तु हुदै न ॥ ८० ॥

॥ ७९ ॥
॥ ८० ॥

उर्वलको वलगजा हो वालखको वलरुनु हो मूर्खको वलनवालनु चोरको वलरुडो वलनु हो ॥ ८५ ॥ अ
नाथको दरिद्रको वालखको वृद्धको तपस्विको अन्यायगर्ना ठाउ स्थितिको गति राजा हुन्छ ॥ ८६ ॥

उर्वलस्य वलो राजा वालानां रुदितं वलम् ॥ वलं मूर्खस्य मो नत्वं चौराणां मन्तं वलम् ॥ ८५ ॥
अनाथानां दरिद्राणां वाल वृद्धतपस्विनां ॥ अन्यायपरिभूतानां सर्वेषां पार्थिवो गति ॥ ८६ ॥
व्याधितस्यार्थहीनस्य शत्रुभिस्त्रासितस्य च ॥ हृदयशोकदग्धस्य सुहृदर्शनमो वधस्य ॥ ८७ ॥

रोगीको दरिद्रको शत्रुको उरलाग्नाको हृदयमा शोकले दग्ध हुनाको स्थित थोकको मित्रदर्श
नाग्या भो वधी हुन्छ ॥ ८७ ॥

गुणिभ्यामा-व्यसत-पितृभ्यामा-शत्रु-भ्यामा-वृद्ध-याकादा-उन्म-राजदारमा-उन्म-राजमा-उन्म-
दिवागगन्याकनमाइभंतु ॥ ७४ ॥ सर्वकाममामनुव्यकोभावशुद्धिहुनोद-भावसु-पितृभ्यामा-शत्रु-भ्यामा-वृद्ध-याकादा-उन्म-राजदारमा-उन्म-राजमा-उन्म-

आतुरव्यसनेपात्रेभिरिक्षेपेभ्योविग्रहः॥ राजद्वारेऽस्मिन् शानेवायस्मिन्निष्ठमिववांधवाः॥ ४॥
भावभुद्धिर्मनुष्याणां ज्ञानव्यं सर्वकर्मसु॥ भावेन च विताकांताभावे न हि तानना॥ ५॥
न देवा विद्यते काश्च पापानां च मन्त्रये॥ भावेन च विद्यते देवताः स्याद्भावो महत्तरः॥ ६॥

भावले छारिपनि चं वतग छं न नत्काराभावि वि शेष वि वा र ग नु ॥ ८५ ॥ का ॥ मा ॥ पति ॥
 तो मा पति इवता छं न नत्काराभावि वि शेष वि वा र ग नु ॥ ८५ ॥ का ॥ मा ॥ पति ॥

शिष्यको गुरुतागुरु होयुक्त को देवता जान हो स्वामि को देवता जान हो स्वामि को देवता जान हो
स्वामी हो ॥ ७ ॥ वासना हेतु अभिने आचार्य हेतु देवता हो आचार्य हेतु देवता हो आचार्य हेतु देवता हो ॥

शिष्याणां देवता चार्या ज्ञानमाचार्य देवता ॥ देवता योषिता भर्ता वासना जन्त देवता ॥ १ ॥
विप्रपश्य यथा वारि माचार्य पश्य देवता ॥ पृथी पश्य यथा माता मित्र पश्य यथा सुत ॥ २ ॥
गुरु रक्षिद्दि जातीनां वरणां तां वासना गुरुः ॥ पतिरेको गुरुस्त्रीणां सर्वस्याभ्यागतः ॥ ३ ॥

^{गुरु}
॥ वासना को अभिचार वरणां को गुरु वासना हो स्वामि को गुरु भाग्य स्वामि हो सर्व का
गुरु हो ॥ ४ ॥

उत्तममपि यथापानेन च जातिः यथा धर्मात्तः गोपिनाम्नः पूजा तु सर्वकोशसुखम्
॥ ८० ॥ देवतापूजागर्तुं भक्तिं लेखाकरपूजागर्तुं दानदीकनः पूजागर्तुं उपकारगोपकनः

उत्तमस्यापि यथापानेन च जातिः यथा धर्मात्तः गोपिनाम्नः पूजा तु सर्वकोशसुखम् ॥ ८१ ॥
देवतापूजागर्तुं भक्तिं लेखाकरपूजागर्तुं दानदीकनः पूजागर्तुं उपकारगोपकनः ॥ ८२ ॥
धर्मस्य मूलराजा नां तपो मूलं च वासराः ॥ वासराणां यत्र पूज्यं ते तत्र धर्मस्य नातनः ॥ ८३ ॥

स्वरापूजागर्तुं नमस्कारगारिकनः ॥ ८४ ॥ राजाको मूलधर्मं वासराको नमः जाहावा ॥ ८५ ॥
हिताहाधर्मं हि हिताया यथा ॥ ८६ ॥

वटियाजा साभयापाक धनधर्मस्यैव नैव धर्मि ॥ ५३ ॥

५३ ॥ घानहुत्पाल घानसत्रयं ह्रीहुत्पालसम ॥ ५४ ॥

आचाराफलधर्ममाचाराफलतद्वत्तम् ॥ आचाराफलमाक्रीतिह्यचारेहं ॥ ५५ ॥

मौज्यंभोजनशक्तिश्चरतिशक्तिर्वस्त्रियः ॥ विभवोदानशक्तिश्चनाशस्यतपर ॥ ५६ ॥

वालेश्वैवचलेधर्ममनित्यंखलुजीवितं ॥ फलानामपिपक्वानाशाश्चतंतपनं ॥ ५७ ॥

आचाराफलमात्रेहं ॥ ५८ ॥ बालखेदेधिधर्मगर्नुपहं ॥ संसारश्चिदित्यहं ॥ ५९ ॥

फलानामपिपक्वानाशाश्चतंतपनं ॥ ६० ॥

अहंकारो को धर्मनाशहं छ को धर्मनाशपनाशहं छ इदं नमो नानाशहं छ प्रमादनाशहं छ
शहं छ ॥ ८६ ॥ निर्वलअग्निमा होमगन्याको व्यर्थ साक्षिनभेदाया को अन्नविषहं छ दाम

सदंभश्चहताधर्मक्रोधेसोवहतंतपः ॥ अहं चहतंतज्ञानं प्रमादनहतंश्रुतम् ॥ ८६ ॥

अदीप्रगोहतोहोमाहताभुक्तिरसाक्षिकाः ॥ उपजीव्याहताकन्यास्वार्थपाकक्रिया
हारिद्रव्याधिदुःखानिवंधनघसतानिच ॥ अदातुफलमेतानितस्माहानंविशिष्य

याकि कन्याव्यर्थ आक्राभर्थलेपाकगन्याको अन्नव्यर्थहं छ ॥ ८७ ॥ पूर्वज्ञानमायानम
लेहरीडहं छ व्याधिहं छ दुःखहं छ वंधनहं छ अहं छ अहं छ अहं छ अहं छ अहं छ

नो कः ॥ १ ॥ यमं मारुतं नमः ॥ २ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ३ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ४ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ५ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ६ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ७ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ८ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ ९ ॥ यो सत्तारमा उर्जतः ॥ १० ॥

पुनका इव धान्येषु पुत्रिका इव जंतुषु ॥ तादृशास्तै मनुष्येषु ये च धर्मवद्वि फलाः ॥ ५५ ॥
तमे दुर्जतसं सर्गभजसाधु समागमः ॥ कुरु पुराणमहोरात्रं स्मरति त्वमिति चाम ॥ ५६ ॥
इति श्री बुद्धिचानकसारसंग्रहे चानक ऋषि कृतं श्लोकप्रथमः शतकम् ॥ १ ॥

संतारजनिपद्यन्ति जादो हनु ॥ १०० ॥ इति श्री चानकसारसंग्रहे चानक ऋषि कृतं श्लोकप्रथमः शतकम् ॥ १ ॥
भावा यो यथः शतकम् ॥ १ ॥

राजा धर्मिभयापुजापनिधर्मिहुंछ राजायापिभयापुजापनिधर्मिहुंछ राजाको धर्मि
तु ॥ १ ॥

शास्त्रार्थचक्षुषाविद्वान्तरदोतीचक्षुषा ॥ वेदार्थचक्षुषाविप्राइतरश्चारचक्षुषा ॥ १ ॥

राजिधर्मिणिधर्मजः पापेपापसमागमः ॥ राजानाहुर्निहन्तिस्मा यथागजातथापुज ॥ २ ॥

उपमाहसंधैर्यवनबुद्धिपराक्रमः ॥ षडेतेयस्फटिचुतितस्माद्देवोपि संहितः ॥ ३ ॥

राजाको धर्मिगति ॥ १ ॥ राजाको धर्मिगति ॥ १ ॥ राजाको धर्मिगति ॥ १ ॥ राजाको धर्मिगति ॥ १ ॥

2387

स्वीति ३

महागजधिपति वा हा
गजवनेतनेभातु

सहस्रनामो
गगन

श्रीगणेशाय नमः

गग मय दस

ससाका रे ॥ ५ ॥ के

सदर इमिनि ग

५१६१ भाषाद्वयी

मग न
मय

मायादये

अणि सह सह

सुखदुःखसमाधि

ASHA ADPUNING
2387
ASHA ADPUNING